

Kulturmiljø av regional interesse i Karmøy kommune

Dette dokumentet er et uttrekk fra temakart-Rogaland og viser kulturmiljø av regional interesse som er del av Regionalplan for kulturmiljø.

[Se oversikten over hele Rogaland i en interaktiv kartløsning i Temakart-Rogaland.](#)

Oversikten er et kunnskapsgrunnlag for videre planlegging og utvikling i kommunene, og skal bidra til forutsigbare prosesser gjennom at informasjon om hva som er regionalt viktige kulturmiljø og landskap, blir kjent og tilgjengelig. [Du finner mer informasjon om oversikten i Regionalplan for kulturmiljø kapittel 7 og 8.](#)

I tillegg til kulturmiljøa i dette dokumentet er kulturmiljø og landskap registrert av Riksantikvaren også en del av regionalplanen. Disse er i fra Riksantikvarens nasjonale register over kulturmiljø og landskap (NB!-registeret og KULA), Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL) og freda områder og kulturmiljø (Askeladden).

[Les mer om kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse.](#)

[Les mer om Utvalgte kulturlandskap i jordbruket hjå statsforvalteren.](#)

Innhold

Kulturmiljø av regional interesse i Karmøy kommune	1
Feøy	2
Visnes	6
Kopervik.....	10
Veavågen.....	13
Ferkingstad havn	15
Sandvehavn.....	20
Risdal og Syre.....	24
Skudeneshavn	28
Falnes og Beiningen	34
Åkrehamn	38
Geitungen fyr	41
Kvartnes.....	45
Syreneset fort	50

Feøy

id	12
Navn	Feøy
Kommune	1149 - Karmøy
Tema	Kystkultur, fiskeri, handel og sjøfart, Landbruk og kulturlandskap
Periode	1800-1999
Kilde	FINK (2004), Kulturminneplan 2008-2012, s 93
Vernestatus	Kulturminneplan, Hensynssone (pbl)

Skildring

De rike sildefiskeriene skulle få stor betydning for Feøysamfunnet. Øyene hadde to ypperlig havner og det var kort vei til gode fiskeplasser. For å bedre forholdene til fiskerne ble det rundt midten av 1800-tallet bygget en kanal mellom Østre og Vestre havn. Denne ble utbedret flere ganger siden, og er den dag i dag en viktig ferdselsåre for beboerne og besøkende. Under sildefisket på 1800-tallet kunne det være stasjonert flere tusen fiskere på Feøy. Mange vil nok si at det var tilgangen til de rike sildeforekomstene rundt Feøy, Røvær og på Sletta som la mye av næringsgrunnlaget for det som skulle bli byen Haugesund. Mye av bebyggelsen vi finner i dag på Feøy ble oppført i oppgangstidene som sildefisket gav.

På Feøy ble det utvunnet magnetkis og nikkel med gruvedrift i to perioder 1895-1901 og 1910-1936. Det var flere bygninger, men alle er borte i dag. Likevel er det bevart mange spor etter gruvedriften i landskapet nord på Ulvøya.

På Feøy fins det et svært spesielt kulturlandskap som er preget av kystkultur, fiske og jordbruk. Det består av mindre ekrer, større område med lynghei og myr i små dalsøkk. Lyngheiene blir skjøtta med beiting av sau og lyngbrenning. På Feøy fins flere kulturminne som vitner om gruvedrift, steinbruer, kanal, båtopptrekk og flere bygningsmiljø. Av større helhetlige bygningsmiljø nevnes eksempelvis det bevarte klyngetunet ved Vestre havn. Kulturmiljøet er i liten grad preget av moderne inngrep.

Omfang

Kulturmiljøet omfatter flere bygningsmiljøer på Feøy, rester etter gruvedrift og kulturlandskapet rundt. Markeringen omfatter flere ulike hensynssoner i reguleringsplan for Feøy(2013).

Regional interesse

Kulturmiljøet vitner om utviklingen av et samfunn i et av de viktigste fiskeværene i Rogaland, og har stor kunnskaps- og opplevelsesverdi.

Sårbarhet og forvaltning

Med unntak av Kvaløya er hele Feøy regulert gjennom detaljplan RL4019 (24.04.2013). I planen er store deler av den eldre bebyggelsen regulert med bevaringshensyn. Kulturmiljøet er sårbart for større inngrep.

Hovedbilde

Kulturmiljø på Feøy

Bildevedlegg

Visnes

Id	15
Navn	Visnes
Kommune	1149 - Karmøy
Tema	Industri og næring
Periode	1800-1999
Kilde	Kulturminneplan (temaplan, 2008), Kommunedelplan for kulturminner (2014), Fylkesplan for kulturminner (1989) og FINK (Fylkesplan for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern (2004))
Vernestatus	Hensynssone (pbl), Kulturminneplan

Skildring

På Visnes kan det vises til over hundre år med gruvedrift som skjedde i to faser: mellom 1865–1895 i det som kalles for "Gamlagruva", og mellom 1899–1972 i Rødkleiv. Gruvedriften la grunnlag for dannelse av et helt samfunn som på det meste hadde ca. 3000 innbyggere, og kunne på den tiden måle seg med både Haugesund og Kopervik i størrelse.

I dag er Visnesområdet, inkludert utskipingshavnen, regulert til bevaring. I området ligger flere bygninger og spor fra driftstiden. Blant annet er administrasjonsbygningen og en arbeiderbolig godt bevart. I tillegg er gruveinnganger, murer, boliger, havna, utskipingskai, verksløa, Fransahagen, ridestier, smeltehytta, dampsentralen, teglsteinspipe, garderobeanlegg mm., viktige minner etter gruvevirksomheten.

Etter at den første driftsperioden tok slutt på midten av 1890-tallet, flyttet mange familier fra Visnes. Svært mange tok med seg sine boliger når de flyttet, og førte dem opp igjen i Karmøy eller i Haugesund.

Museet på Visnes har mange gjenstander, bilder og en modell av Visnes fra 1890 som forteller om den aktive

bergverksperioden.

Omfang

Kulturmiljøet består av spor av gruvevirksomheten i Visnes gjennom to faser, og mellomliggende områder.

Avgrensing er grov, og er satt med bakgrunn i kjente kulturhistoriske strukturer. Når reguleringsplanprosessen for Vistnes er kommet lenger er det naturlig å revidere kartmarkeringa i dialog med Karmøy kommune.

Regional interesse

Visnes er et helhetlig gruvesamfunn som vitner om og representerer mer enn 100 års gruvedrift i stor skala på 18 og 1900-tallet, og har derfor høy historisk verdi og høy bruksverdi som kunnskap- og formidlingsarena.

Sårbarhet og forvaltning

Dagens reguleringsplan ivaretar bare deler av det helhetlige gruvesamfunnet. Gjenværende bebyggelse rundt gruveområdet, særlig boligene, som ikke er regulert til bevaring, har verdi som en viktig del av virksomheten og gruvesamfunnet. Karmøy kommune planlegger å utarbeide en ny reguleringsplan som ivaretar en større del av helheten. Spor etter driftsperioden i Rødkleiv har tidligere ikke vært omfattet av vern, men nylig vedtatt reguleringsplan har sikret de gjenværende kulturhistoriske verdiene gjennom hensynssone.

Hovedbilde

Mur fra gruveområdet på Visnes

This is a detailed topographic map of the Visnes area in Rogaland, Norway. The map shows the coastline, islands, and surrounding land. Key features include:

- Place Names:** Visnes, Frænehagen, Vindkjellholmane, Hamnaholmane, Fjærholmen, Isgården, Porsholmen, Helganes, Bukkholmen, Sælla, Vårholmen, Røvikneset, Tårnfjell, and others.
- Water Bodies:** Visnesbukta, Sykehusbukta, Landanesvågen, and various smaller lakes and ponds.
- Roads:** E134 is highlighted in red, indicating a major road. Other roads are shown in yellow and orange.
- Topography:** Contour lines and color shading (green for lower elevations, brown/yellow for higher elevations) indicate the terrain.
- Infrastructure:** A railway line is visible near the bottom center, and an airport is marked near the bottom left.
- Inset Map:** A small map in the bottom left corner shows the location of Visnes within the larger region of Rogaland, with a red box highlighting the area shown in the main map.
- Scale and Orientation:** A scale bar at the top right indicates a distance of 300m. A north arrow is also present.

The map is sourced from www.temakart-rogaland.no and is titled "Bakgrunnsdata fra Kartverket".

Bildevedlegg

Ruiner av smeltehytta

Gruvemuseet på Visnes

Kopervik

id	16
Navn	Kopervik
Kommune	1149 - Karmøy
Tema	Kystkultur, fiskeri, handel og sjøfart, administrasjon, felleskap, makt og demokrati, busetting by- og tettstadutvikling, samferdsel og kommunikasjon
Periode	1800-1999
Kilde	Fylkesdelplan for Friluftsliv, Idrett, Naturvern, Kulturvern(FINK(2004)), Kulturminneplan 2014-2020
Vernestatus	Hensynssone (pbl), Kulturminneplan

Skildring

Det er flere arkeologiske funn rundt Kopervik som viser en lang bosetningshistorikk. Kong Sverre Sigurdsson skal ha bygget en treborg på neset mellom Stangelandsvågen og Vågen. Navnet Kopervik dukker først opp tidlig på 1600-tallet. Da var det få fastboende, og rundt midten av 1700-tallet var innbyggertallet ca. 160.

Med sildefisket vokste Kopervik kraftig på 1800-tallet og utviklet seg til et viktig handelssted, og fikk i 1866 status som ladested. Sildefiskeriene og senere hermetikkindustrien har vært viktige næringer for byen. I 1965 ble Kopervik en del av Karmøy kommune og ble administrasjonssenter i kommunen.

Bebyggelsen i Kopervik vitner om en lang utviklingshistorie som tettsted og by. Treborg er det eldste og best bevarte trehusmiljøet. Bebyggelsen er fra midten av 1800-tallet og frem til slutten av 1800-tallet, med noen innslag av tidlig 1900-talls bebyggelse. Treborg er det eneste større kulturmiljøet som er regulert til spesialområde bevaring i sentrum.

I tillegg til Treborg har Kopervik en mengde eldre bygninger og miljøer som vitner om byutviklingen og stedets identitet. Dette gjelder særlig for bebyggelsen langs Hovedgaten, kvartalene sør for Hovedgaten, og bebyggelsen nord for Vågen og Straumsund. Disse områdene er preget av noe bebyggelse fra slutten av 1800-tallet, og sterk overvekt av tidlig 1900-talls bebyggelse.

Helt vest i kulturmiljøet ligger også et område med flere skolebygninger, hvor "Gamleskolen" er fra 1779 og tidligere Kopervik skole er fra 1912.

På Frisnes og Kolodden ligger rester etter et gammelt kulldepot med bevart administrasjonsbygg som var viktig for dampskipsfarten og som er enestående i regional sammenheng.

Omfang

Kulturmiljøet består av Treborg, bebyggelse langs Hovedgaten, bebyggelse i kvartalene mellom

Hovedgaten og Torfæusgaten, deler av bebyggelsen mot sjøen langs Roald Amundsens gate og ut til Frisneset og Kolodden, bebyggelsen rundt Nyborgvegen, samt skolebebyggelse vest i området. Den fredete vippebroen i Straumsund inngår også i kulturmiljøet.

Regional interesse

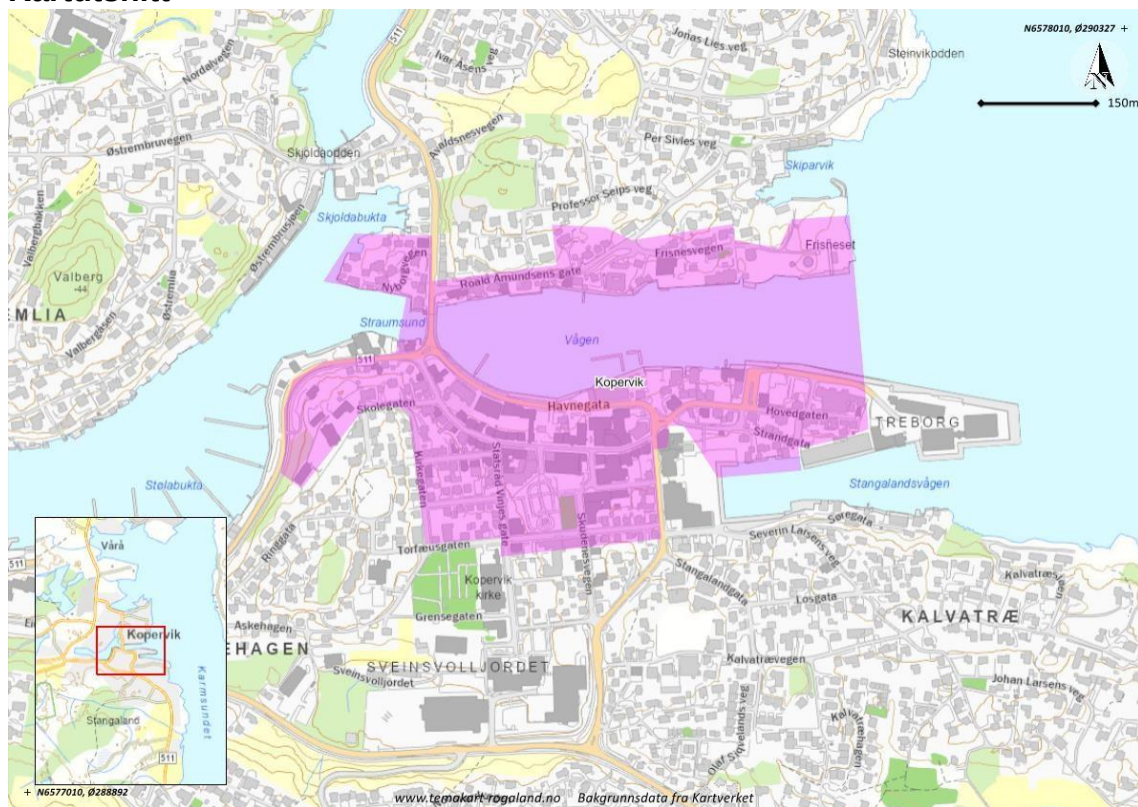
Kulturmiljøet innholdet bebyggelse med kultur- og arkitekturhistorisk verdi, som vitner om Koperviks utvikling som tettsted og by gjennom 200 år. Kopervik har høy kunnskap- og bruksverdi for lokal utvikling.

Sårbarhet og forvaltning

Den kulturhistoriske bebyggelsen og strukturen i kulturmiljøet er under sterkt press på grunn av riving, endring og nybygging. Særlig gjelder dette for byens store sjøhus, salterier, hermetikkindustri og anndre industriminne langs sjøen, som i dag er nesten helt borte. Til tross for dette har sentrumsområdet beholdt mye av sin opprinnelige karakter.

Verdiene og kvalitetene i kulturmiljøet bør ytterligere sikres gjennom kommunale planer.

Kartutsnitt

Avgrensning pr. 28.10.2022

Veavågen

Id	17
Navn	Veavågen
Kommune	1149 - Karmøy
Tema	Kystkultur fiskeri handel og sjøfart
Periode	1900-1999
Kilde	Reguleringsplan RL2013 (18.11.2003) og RL212-1 (09.05.1995). Kulturminneplan (temaplan 2008), Kommunedelplan for kulturminner (2014), FINK (Fylkesplan for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern(2004)).
Vernestatus	Hensynssone (pbl), Kulturminneplan

Skildring

Veavågen er ei stor og god havn på en værhard kyststrekning. Havna har derfor spilt en viktig rolle i fiskeriene på vestsiden av Karmøy, særlig i tiden etter motoriseringen av fiskeflåten. Langs hele sørsiden av Veavågen ble det på begynnelsen av 1900-tallet etablert mange sjøhus og bygninger for salting, fiskemottak og skipshandel. Veavågen hadde også en sentral rolle i utrustning og proviantering av snurpebåter som opererte i sildefiskeriene på Island. Lengst sør i området ligger også et flott kulturlandskap med eldre gårdsbebyggelse, sammen med det særegne naustmiljøet "Solhåla". Like ved kulturmiljøet i sør ligger Karmøy fiskerimuseum.

Regional interesse

Sjøhus, naust og bebyggelse som vitner om viktig fiskerihistorie på Karmøy fra tidlig på 1900-tallet og frem til midten av 1900-tallet. I denne perioden moderniseres fiskeflåten og fangstmetodene. På Karmøy og i Rogaland finnes det få større helhetlige sjøhus- og sjøbruksmiljøer som vitner om denne perioden. Kulturmiljøet i Veavågen har derfor høy kulturhistorisk kunnskaps- og formidlingsverdi.

Sårbarhet og forvaltning

De fleste bygningene som vitner om fiskeriene fra begynnelsen av 1900-tallet har utspilt sin opprinnelige funksjon og bruk. En hovedutfordring er å tilrettelegge for ny bruk av bygningene, som samtidig ivaretar deres særpreg som kulturminner. Gjeldende reguleringsplan er gammel og gir ikke tilstrekkelig vern av de kulturhistoriske verdiene. Vern og bruk av den kulturhistoriske bebyggelsen bør

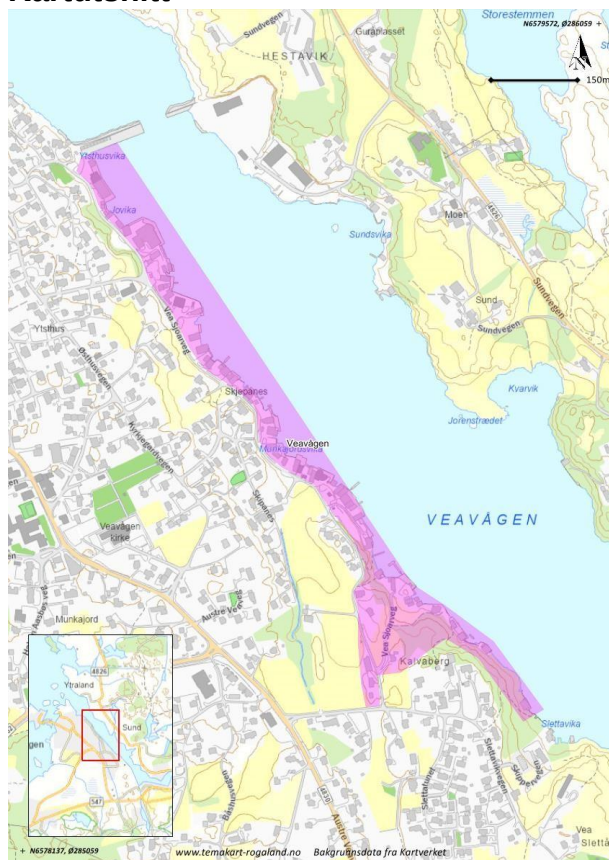
sikres gjennom utarbeidelse av ny reguleringsplan, eller gjennom rullering av kommuneplan.

Hovedbilde

Veavågen, foto: Karmøy kommune

Kartutsnitt

Avgrensning pr. 28.10.2022

Ferkingstad havn

Id	18
Navn	Ferkingstad havn
Kommune	1149 - Karmøy
Tema	Kystkultur, fiskeri, handel og sjøfart
Periode	Før- og etterreformatorsk tid
Kilde	Kulturminneplan (temaplan 2008), Kommunedelplan for kulturminner (2014), Fylkesplan for kulturminner (1989) og FINK (Fylkesplan for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern (2004)).

Vernestatus	Kulturminneplan, Kulturminneloven
-------------	-----------------------------------

Skildring

Ferkingstad havn ble påbegynt mot slutten av 1800-tallet, da det ble bygget molo med kai og to båtøppteck. Moloen er den første som ble bygget i kommunen med statlig finansiering. Fram mot 1950-tallet ble arbeidet med den ytre moloen og utgraving av dagens havnebasseng påbegynt. Havneanlegget stod ferdig i 1957. De mange naustene som omkranser havna ble hovedsakelig oppført på 1960-tallet, og man antar at disse representerer et tidlig forsøk på å tilrettelegge for fisketurisme. Naustene som ble bygget hadde nesten utelukkende naustfunksjon i første etasje og muligheter for opphold i etasje over.

Vest for havna ligger de gamle nausttuftene ved Hoptjern, som vitner om bruken av havet i forhistorisk tid. Her er det båtstø, båtøppteck, og tre båtøust som ga rom for inntil 30 m lange båter. Veggene er bygd av store steinblokker som er lagt oppå hverandre til en fin mur med loddrette sider. Da nausta var i bruk for om lag 1400 år siden sto havet om lag 2 meter høyere enn i dag. Da var Hoptjern et beskytta basseng med innseiling fra Hobholmen. Nausta lå i ei lun hamn, trygt bak knauser som verna mot Nordsjøen.

Omfang

Kulturmiljøet omfatter Ferkingstad havn og naustanlegget på Hop, som begge fortel om kystkultur og bruk av havet.

Regional interesse

Eldre havneanlegg med moloer, kaier og særegent naust- og sjøbruksmiljø fra 1960-tallet.

Havneanlegget med det helhetlige bygningsmiljøet er enestående i regional sammenheng. Havna er i aktiv bruk i dag - både til bo- og fritidsbruk og som fiskerihavn. Ferkingstad havn har kulturhistorisk verdi og kunnskaps- og formidlingsverdi. Kulturmiljøet har samlet vesentlig regional interesse.

Sårbarhet og forvaltning

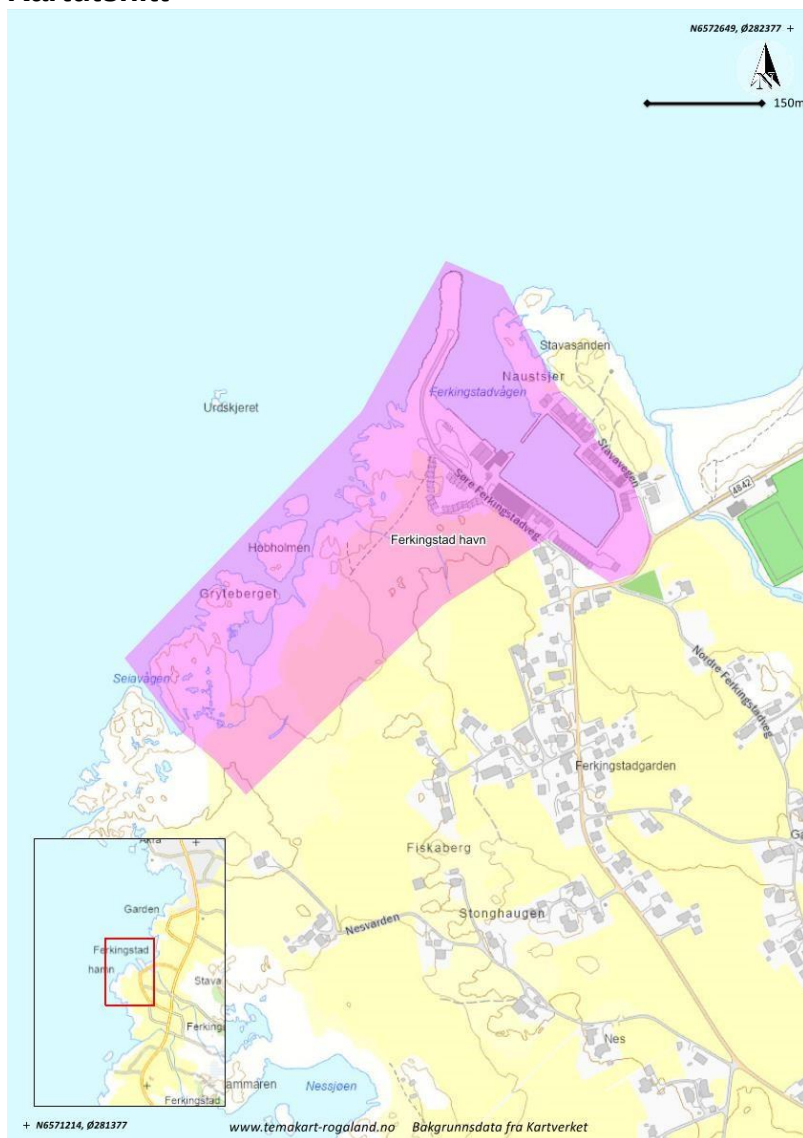
Ferkingstad havn er vist med høy bevaringsverdi i kommunens kulturminneplan. Området bør reguleres for å sikre de kulturhistoriske verdiene. Karmøy kommune har varslet oppstart av reguleringsplan. I det videre planarbeidet vil det være viktig å avklare hvordan de kulturhistoriske verdiene kan bevares gjennom bruk, samt hvordan eventuell ny bebyggelse kan tilpasse kulturmiljøet.

Hovedbilde

Ferkingstad havn, foto: Karmøy kommune

Kartutsnitt

Avgrensning pr. 28.10.2022

Bildevedlegg

Ferkingstad havn, foto: Karmøy kommune

Ferkingstad havn, foto: Karmøy kommune

Sandvehavn

Id	19
Navn	Sandvehavn
Kommune	1149 - Karmøy
Tema	Kystkultur, fiskeri, handel og sjøfart
Periode	1800-1999
Kilde	Kommunedelplan for kulturminner (2014), Fylkesplan for kulturminner (1989) og FINK (Fylkesplan for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern (2004)). Reguleringsplan RL111 (1978)
Vernestatus	Hensynssone (pbl), Kulturminneplan

Skildring

Sandvehavn ble gravd ut, og hele havneanlegget ble anlagt, i perioden 1898-1906. Havna skulle bli sentrum for fiskeflåten for denne delen av Karmøy. Omkring 20 sjøhus ble bygget i løpet av en kort periode. Videre fulgte aktiviteten og utviklingen svingningene i sildefiskeriene. Sjøhusene ligger tett og omkranser den lille havna med sine gavlfasader vendt ut mot sjøen. Dette danner rammen for et særegent og helhetlig kulturmiljø. Mot slutten av 1950-årene gikk sildefiskeriene tilbake og havna mistet mye av sin opprinnelige betydning.

Omfang

Kulturmiljøet omfatter moloer, havna og området rundt havneanlegget med bebyggelse.

Regional interesse

Gammelt havneanlegg med særegent og sjeldent helhetlig sjøhus- og sjøbruksmiljø fra begynnelsen av 1900-tallet. Kulturmiljøet vitner om statlig havneutbygging og fiskeriene i første halvdel av 1900-tallet, og har høy kunnskaps- og formidlingsverdi. Havna er i bruk i dag.

Sårbarhet og forvaltning

Sandvehavn med sjøhusbebyggelsen er regulert til bevaring i reguleringsplan for Vike-Sandve (1978).

Sandvehavn er også fremhevet som et viktig kulturmiljø i kommunedelplan for kulturminner.

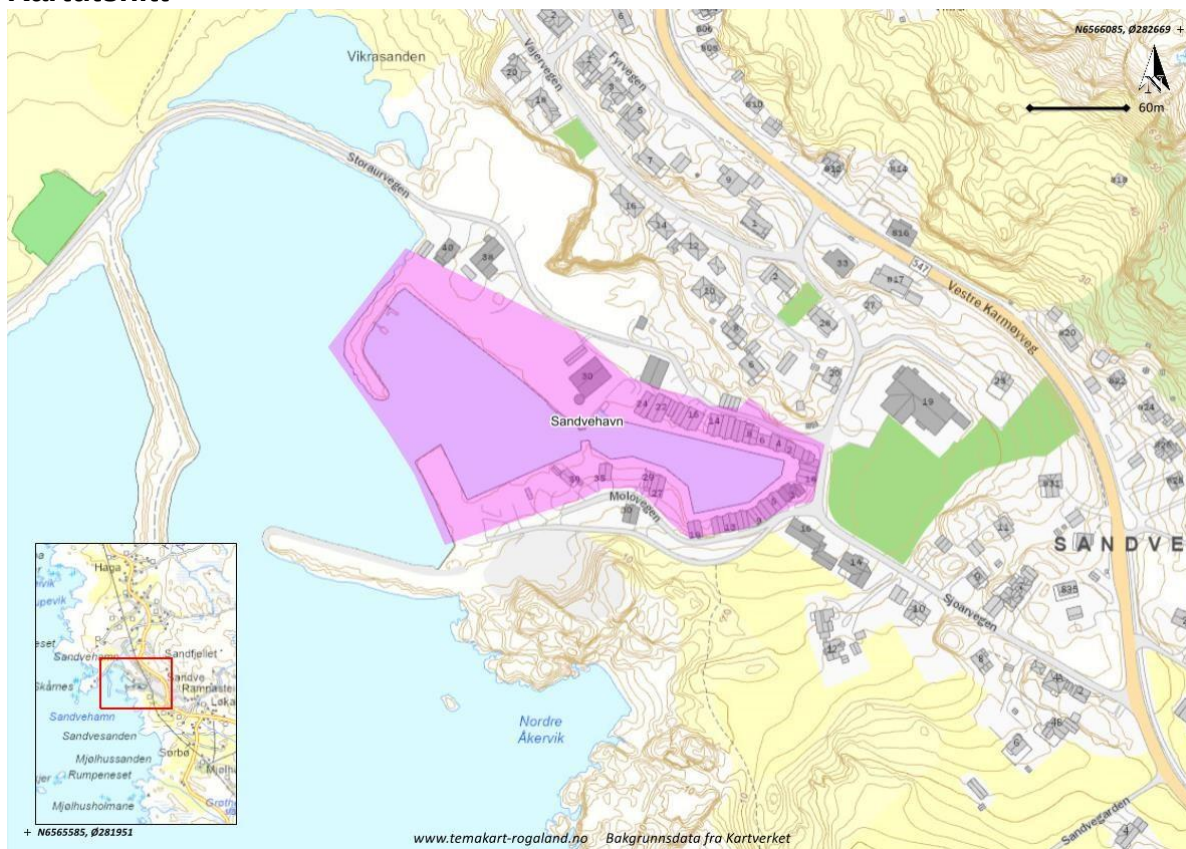
Reguleringsplanen er av eldre dato og bør fornyes. Ved eventuell ny reguleringsplan bør hensynssone H570 utvides, slik at den samsvarer med kulturmiljøets avgrensning. En større del av havneanlegget og bebyggelsen bør ivaretas, og eventuell ny bebyggelse bør tilpasses det eksisterende kulturmiljøet, slik at Sandvehavns stedegne karakter videreføres.

Hovedbilde

Fra Sandve havn

Kartutsnitt

Avgrensning pr. 28.10.2022

Bildevedlegg

Oversikt Sandve havn

Sandve havn

Risdal og Syre

id	20
Navn	Risdal og Syre
Kommune	1149 - Karmøy
Tema	Landbruk og kulturlandskap
Periode	Før- og etterreformatorsk tid
Kilde	Karmøy kommunes kulturminneplan (2014), Vakre landskap i Rogaland, Fylkesplan for kulturminner (1989). og FINK (Fylkesplan for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern (2004)).
Vernestatus	Kulturminneloven, Kulturminneplan

Skildring

Området mellom Risdal og Syre utgjør et helhetlig kulturlandskap med varierte innslag og elementer, preget av tradisjonell gårdsbebyggelse, dyrkbar jord, beite, lyngmark og myr. Nedre Risdal er et rekketun som består av to bolighus, driftsbygning, eldhus, to jordkjellere, brønn, og grunnmur etter smie. De fleste bygningene er fra første halvdel av 1700-tallet. Det har dyrkbar jord i øst og knausete beitemark i vest. Syregården er et klyngetun sammensatt av flere bruk og mange bygninger. De fleste bygningene er oppført mellom 1840 og 1890-årene. Ellers finnes det flere andre eldre gårder innenfor kulturmiljøet. Området har også mange registrerte fornminner, blant annet flere gårdsanlegg og gravminner (ID:43993, 61194, 65620, og 34384). Rydningsrøyslokalitet på ID 34384 har spesielt mange enkeltminner med to rydningsrøys, avlang røys, to gardfar og en rydningsrøys. Mangfoldet av kulturminnene bidrar til å gi kulturmiljøet og landskapet stor tidsdybde og kontinuitet.

Regional interesse

Gårdsanlegg og tilhørende kulturlandskap har høy bevaringsverdi. De kulturhistoriske verdiene i området har stor tidsdybde. Området har stor kunnskaps- og opplevelsesverdi og fortel om eldre jordbruksdrift.

Sårbarhet og forvaltning

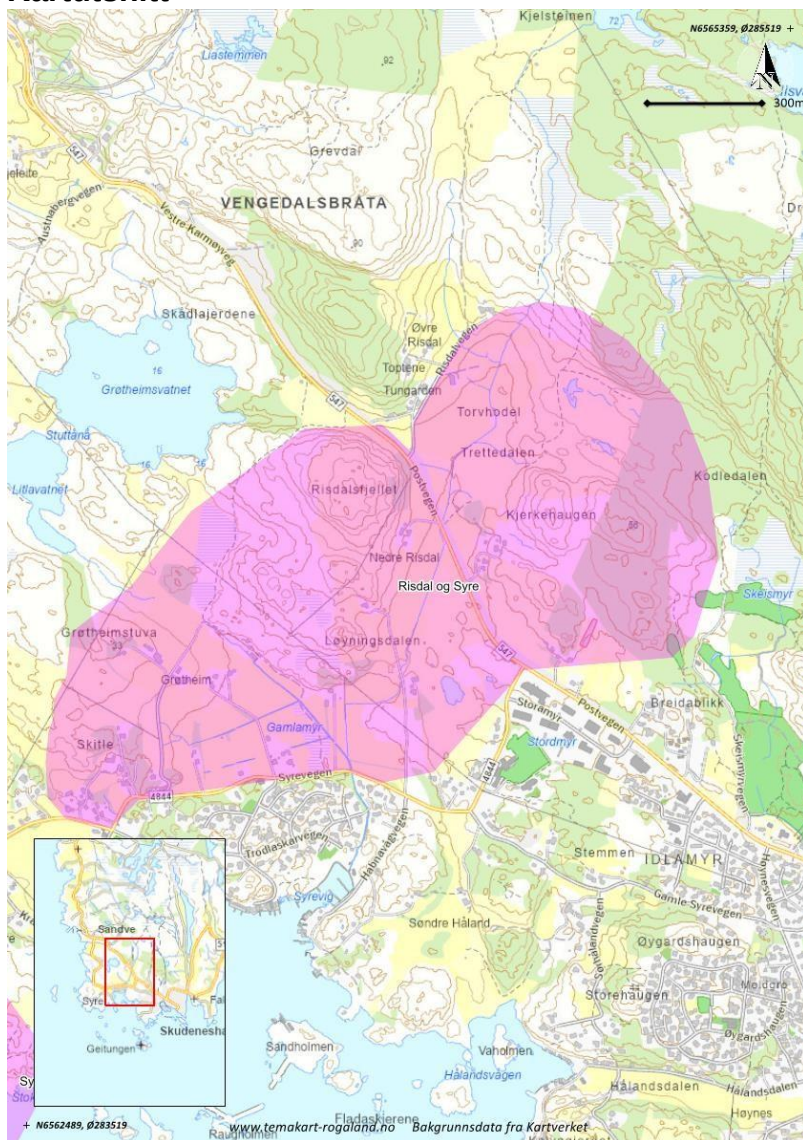
Området er sårbart for større inngrep som bryter med kulturmiljøets karakter. Mange av de kulturhistoriske verdiene forvaltes etter kulturminneloven. Det er en svakhet at bevaringsverdig bebyggelse ikke er regulert med hensynssone H570. Utarbeidelse av en helhetlig forvaltningsplan for kulturmiljøet, og/eller innarbeidelse av føringer for vern og bruk i kommunedelplan for kulturminner, bør vurderes.

Hovedbilde

Widerøe Flyveskap AS

Kartutsnitt

Avgrensning pr. 28.10.2022

Bildevedlegg

Risdal, foto: Karmøy kommune 2006

Syre, foto: Karmøy kommune 2006

Skudeneshavn

Id	22
Navn	Skudeneshavn
Kommune	1149 - Karmøy
Tema	Busetting by- og tettstadutvikling, kystkultur, fiskeri, handel og sjøfart
Periode	Etterreformatork tid
Kilde	Forvaltningsplan Skudeneshavn (2019), Kulturminneplan for Karmøy (2014).
Vernestatus	Kulturminneplan, Kulturminneloven, Hensynssone (pbl)

Skildring

Skudeneshavn er en unik og godt bevart kystby. Miljøet består av en bebyggelse som viser hvordan byen har utviklet seg fra å være et strandsted til en by. Den eldste bebyggelsen i Skudeneshavn finner vi mellom fjellet Havnafjellet og sjøen. Her har bebyggelsen vokst fram og blitt utformet av topografien. Det har gitt en organisk fremvekst av bebyggelsen. Det var særlig i perioden 1835-1865 at mange boliger, uthus, naust og sjøhus ble bygget i dette området. Arkitektonisk bærer Gamle Skudeneshavn i hovedsak preg av empirestilen, men både sveitser- og jugendstil ble introdusert på et senere tidspunkt.

Byen vokste i størrelse mot slutten av 1800-tallet og begynnelsen av 1900-tallet. Med introduksjonen av reguleringsplaner ble den videre utbyggingen strammere, og gater, bygninger og allmenninger ble planlagt i en større sammenheng. I den nyere delen av kulturmiljøet er bebyggelsen mer blandet og hoveddelen av næringsvirksomhet og bymessige funksjoner finnes her.

Omfang

Kulturmiljøet omfatter store deler av byens sentrale områder. Gamle Skudeneshavn, inkludert Parkfjellet, deler av Havnafjellet og videre inn mot den nyere delen av byen. Bebyggelsen og sentrumsfunksjoner inn mot Torget og langs Kaigata og villabebyggelsen i Kirkevegen er inkludert.

Videre er området mot Selvåg og langs Kanalvegen, samt noe av bebyggelsen sør for kanalen og en vannpost, inkludert. Holmen, og den delen av Steiningsholmen som vender mot Gamle Skudeneshavn og sentrum, er også inkludert.

Deler av Skudeneshavn er fredet etter kulturminnelovens § 20. Fredningsområdet er delt inn i to soner; sone A og B. Sone A omfatter Gamle Skudeneshavn, mens sone B omfatter den nyere delen kalt Havn.

Regional interesse

Deler av Skudeneshavn er fredet etter §20 i kulturminneloven, og disse delene har nasjonal verdi. Skudeneshavn representerer byutviklingshistorie, hvor tidsdybden i byggverkene, og sammenhengen mellom disse forteller om et sted som har gått fra å være et lite strandsted til å bli en kystby.

Sårbarhet og forvaltning

Den delen av Skudeneshavn som er fredet er underlagt fredningsforskriftens strenge verneregler. Det er likevel ulik forvaltningspraksis mellom sone A og sone B i fredningsområdet. Fredningen skal ikke være til hinder for næringsvirksomhet eller byutvikling, noe som er spesielt hensyntatt i sone B. Det gjør samtidig denne delen særlig sårbar for større endringer.

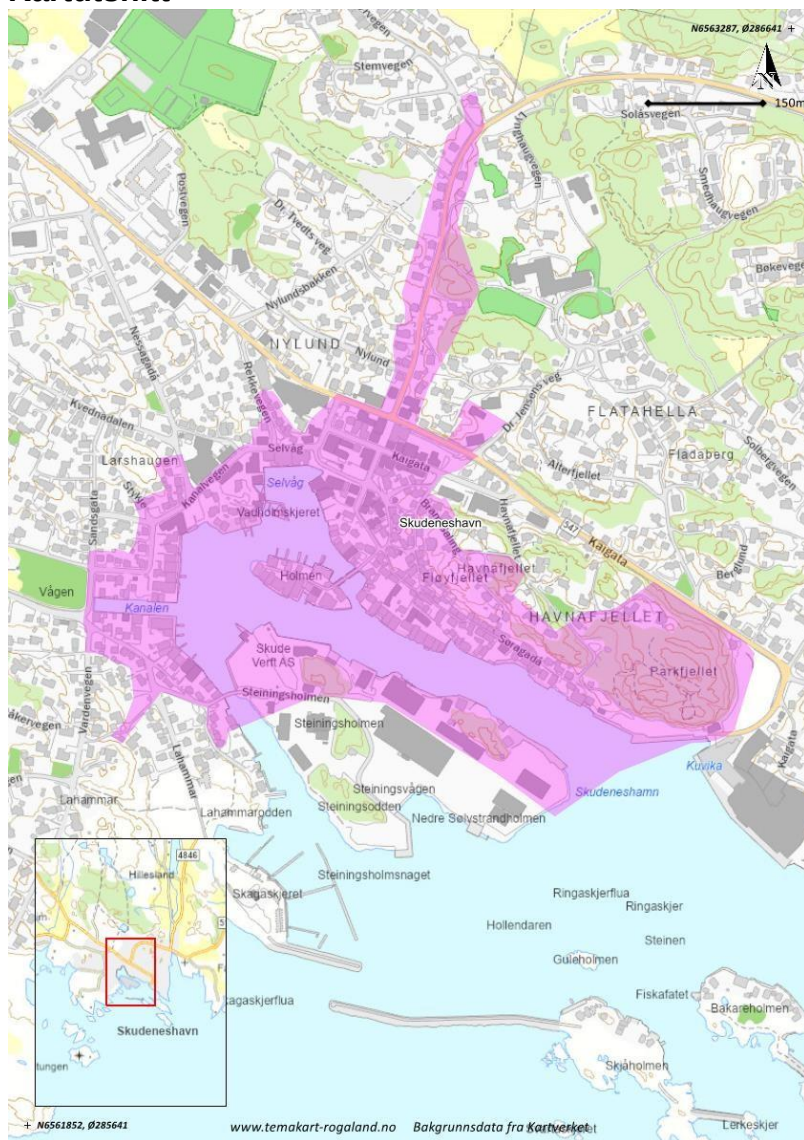
Den delen av kulturmiljøet som ligger utenfor fredningsområdet er også en viktig del av Skudeneshavn sin utvikling og historie. Særlig gjelder dette for villabebyggelsen i Kirkevegen, noe av bebyggelsen i starten av Nessagadå, en del av bebyggelsen sør for Kanalen og vannposten, området nord på Steiningsholmen med eldre bebyggelse, samt dokken/verftet som et teknisk og industrielt kulturminne. De kulturhistoriske verdiene i disse delene av kulturmiljøet bør sikres gjennom kommunale planer.

Hovedbilde

Skudeneshavn 2007

Kartutsnitt

Avgrensning pr. 28.10.2022

Bildevedlegg

Parti fra Skudeneshavn 2019

Sjøhus i Skudeneshavn 2019

På gateplan i Skudeneshavn 2015

Fra Skudeneshavn 2006

Falnes og Beiningen

Id	23
Navn	Falnes og Beiningen
Kommune	1149 - Karmøy
Tema	Kystkultur, fiskeri, handel og sjøfart, Tradisjon og religion, Samferdsel og kommunikasjon
Periode	Før- og etterreformatorsk tid
Kilde	Kommunedelplan for kulturminner (2014), Vakre landskap i Rogaland, Fylkesplan for kulturminner (1989), og FINK (Fylkesplan for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern (2004)).
Vernestatus	Kulturminneloven, Hensynssone (pbl), Kulturminneplan

Skildring

Falnes og Beiningen har et helhetlig preg med nærheten til havet, og uten store innslag av nyere tekniske inngrep. Her er mange kulturminner og elementer som fyrstasjon, lostårn, kirke, forsamlingshus, steingarder, naust, sjøhus, gårdstun, uthus, jordkjellere og fornminner. På Alveberg under gården Nedre Falnes ligger en kirkegård fra middelalderen. Konturene og grunnplanet til kirka og kirkegårdsmurene ligger intakt og synlig i landskapet. Kirkestedet ble nedlagt og dagens kirke ble oppført på Falnes i 1851. Helt sør ligger Skudeneshavn fyrstasjon som ble opprettet i 1799. Flere bygninger ligger i tilknytning til fyret, samt et særegent åttekantet lostårn. Stasjonen har en spesiell beliggenhet på toppen av et opprevet stein- og klippelandskap i innseilingen til Skudeneshavn, og er et tydelig landemerke.

Regional interesse

Kulturmiljøet fremstår som et helhetlig og særegent kulturlandskap, uten store inngrep. De kulturhistoriske verdiene og landskapet er en viktig kilde til kunnskap, og har stor opplevels- og formidlingsverdi. Kulturmiljøet har samlet vesentlig regional interesse.

Sårbarhet og forvaltning

Kulturmiljøet inneholder flere kulturminner og områder som henholdsvis er fredet etter kulturminneloven, vist som hensynssone bevaring (H570) og fremhevet i kommunens

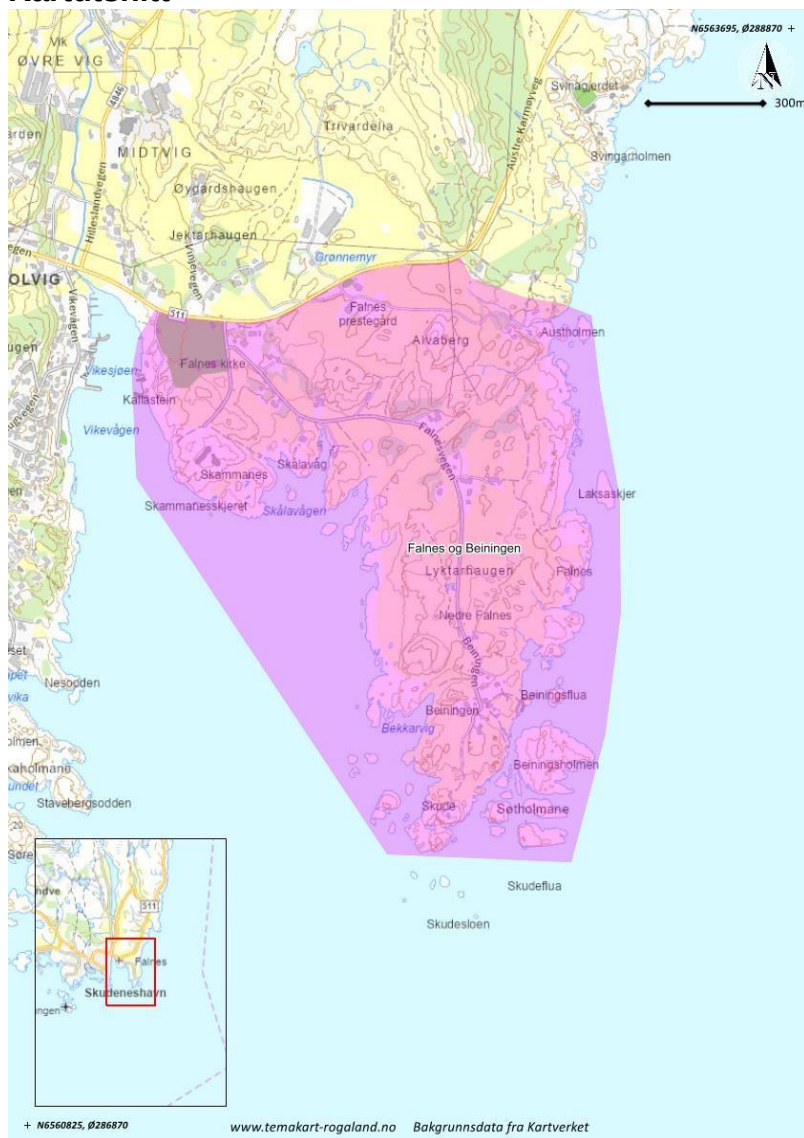
kulturminneplan, Fylkesplan for kulturminner, FINK og Vakre landskap i Rogaland. Området er sårbart for større inngrep som bryter med kulturmiljøets karakter. Mange av de kulturhistoriske verdiene forvaltes enkeltvis etter kulturminneloven og plan- og bygningsloven. Utarbeidelse av en helhetlig forvaltningsplan for kulturmiljøet, og/eller innarbeidelse av føringer for vern og bruk i kommunedelplan for kulturminner, bør vurderes.

Hovedbilde

Skudeneshavn fyrstasjon

Kartutsnitt

Avgrensning pr. 28.10.2022

Bildevedlegg

Åkrehamn

id	136
Navn	Åkrehamn
Kommune	1149 - Karmøy
Tema	Busetting by- og tettstadutvikling, kystkultur, fiskeri, handel og sjøfart, Industri og næring,
Periode	1800-1999
Kilde	Kulturminneplan Karmøy kommune (temaplan 2008). Kommunedelplan for kulturminner (2015). Reguleringsplan RL 2041 (2015) og RL 2056 (2013).
Vernestatus	Hensynssone (pbl), Kulturminneplan

Skildring

Åkrehamn har tilgang på rike fiskeområder og har gunstige havneforhold, noe som har gjort stedet sentralt i fiskerihistorien på Karmøy.

På slutten av 1800-tallet og utover på 1900-tallet fikk Åkrehamn en betydelig posisjon som moderne fiskerihavn. Etter hvert som fiskeflåten økte, både i tall og størrelse, kom det krav om bedre og tryggere havneforhold. Fullstendig plan for havneutbygginga kom i 1904 . Det ble bygd en rekke moloer mellom øyene i innseglinga til havna. Utbyggingen fikk stor betydning for fiskeriene og stedets utvikling.

Bebyggelsen, særlig på Åkreøyna, består av både boliger, sjøhus, naust og gårdsbebyggelse. Den består av arkitektoniske stilretninger som nyklassisisme, sveitser, jugend, funksjonalisme, samt mer moderne og ubestemmelige stilarter fra senere tid.

På Mortholmen, øyen helt sør i kulturmiljøet, startet en opp med sildesalteri i 1917 . Sjøhuset er et tydelig seglingsmerke og er en viktig del av stedsidentiteten på Åkra.

Åkrehamn er hjemmehavn for det verna fartøyet Rima. Fiskefartøyet «Rima I» ble bygget i 1961 på Lista Treskipsbyggeri til Georg K. Georgsen som en 50 fots reketråler. Trefartøyet Rima ble hovedsakelig brukt til reketråling, men har også vært benyttet som hjelpefartøy for større ringsnurpere og til tråling etter lodde.

Rima eies av Åkrehamn fartøyvernforening.

Omfang

Kulturmiljøet omfatter utbygd havneanlegg på Mortholmen, Svendsholmen og Åkreøyna, samt eldre hus og industribebyggelse på Åkreåøyna, Svendsholmen og noe av bebyggelsen øst for havnen.

Regional interesse

Åkrehamn var i sin tid et av de største statlig utbygde havneanleggene i Norge. Kulturmiljøet har kulturhistorisk verdi fordi det viser utviklingen i en av de mest sentrale fiskerihavnene i Rogaland. Kulturmiljøet har en spennende sammensetning av store havneanlegg, sjøhus, naust, boliger og gårdsbebyggelse mm. Havneanlegget og bygningsmiljøet er særegent i regional sammenheng. Havna er i aktiv bruk i dag, både som sted å bo og som fiskerihavn. Åkrehamn har kunnskaps- og formidlingsverdi. Åkrehamn Kystmuseum er del av kulturmiljøet og formidler stedets historie.

Sårbarhet og forvaltning

Den eldre bebyggelsen i Åkrehamn har vært under stekt press som følge av den sterke utviklingen og veksten stedet har hatt de siste tiårene. Gjenværende eldre bebyggelse som vitner om stedets historie og identitet bør bevares etter antikvariske prinsipper. Eventuell ny bebyggelse bør tilpasses kulturmiljøet, slik at stedets historiske særpreg bevares.

40 av 53

Geitungen fyr

Id	137
Navn	Geitungen fyr
Kommune	1149 - Karmøy
Tema	Samferdsel og kommunikasjon
Periode	1900-1999
Kilde	Geitungen forvaltningsplan, kulturminnesøk
Vernestatus	Kulturminneloven

Skildring

Geitungen fyrstasjon ligger på øya Geitungen, en liten øy utenfor Skudeneshavn, og ble bygget i 1924, som et av de siste bemannede fyr i Norge. Selve fyret er et særpreget bygg og et godt eksempel på betongarkitektur. Bygget er i store trekk bevart som det ble bygget. Fyrstasjonen består av fyr, fyrvokterbolig, maskinhus, bensinbod og uthus, samt kai, kran, naust og veien opptil fyret. Fyret ble automatisert i 1989 og er stadig i bruk. Bebyggelsen, unntatt naustet, kaianlegg og vei/gangsti, ble fredet i 1999.

Fyrstasjonen eies av Kystverket. Haugesund turistforening driver i dag fyrvokterboligen som turisthytte.

Omfang

Miljøet består av hele holmen Geitungen og fyret med de tilhørende bygningene og spor etter fyrvirksomheten.

Regional interesse

Geitungen fyrstasjon er viktig i fyrhistorisk sammenheng. Fyrstasjonen har kulturhistorisk og arkitekturhistorisk verdi, og er en kilde til kunnskap. Bebyggelsen med området rundt har sammen med resten av øya stor opplevelse- og bruksverdi.

Sårbarhet og forvaltning

I dag er bare fyret og bygningene rundt fredet, mens resten av sporene etter fyrvirksomheten ikke omfattes av vernehensyn. Det helhetlige kulturmiljøet bør

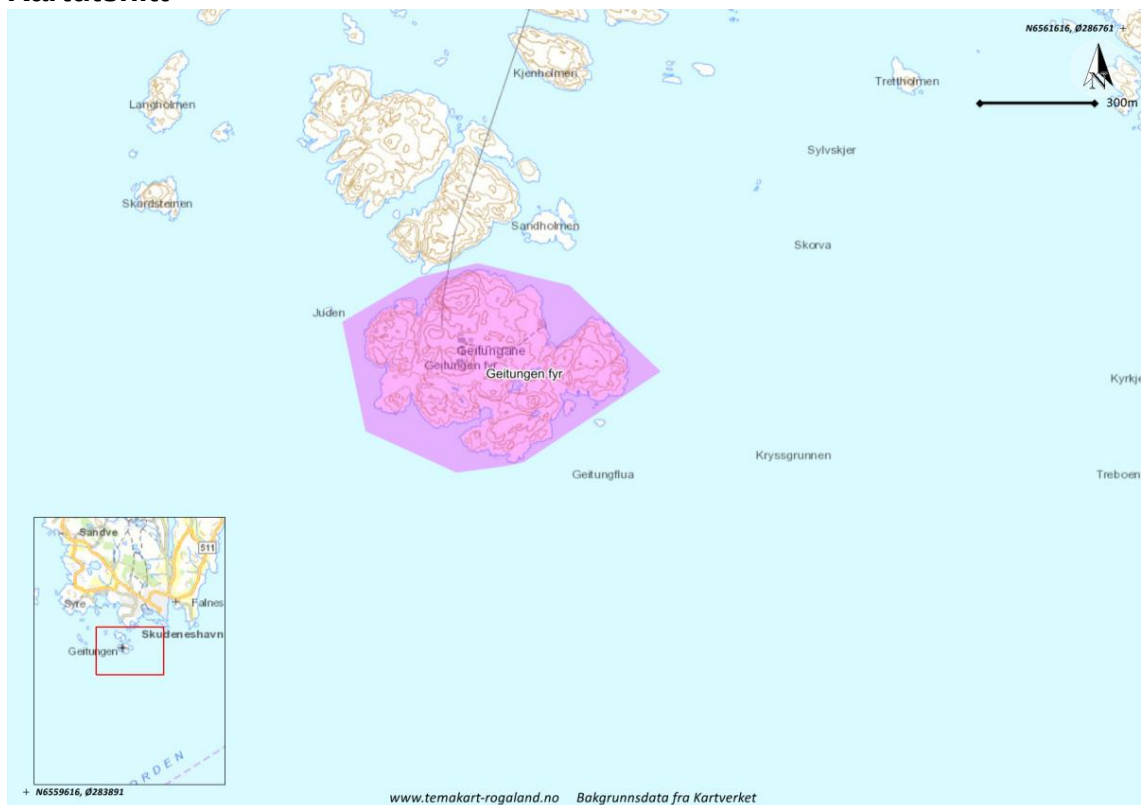
vurderes sikret i forbindelse med rullering av kommunedelplan for kulturminner og kommuneplan.

Hovedbilde

Karmøy kommune, 24.07.2007 10:07

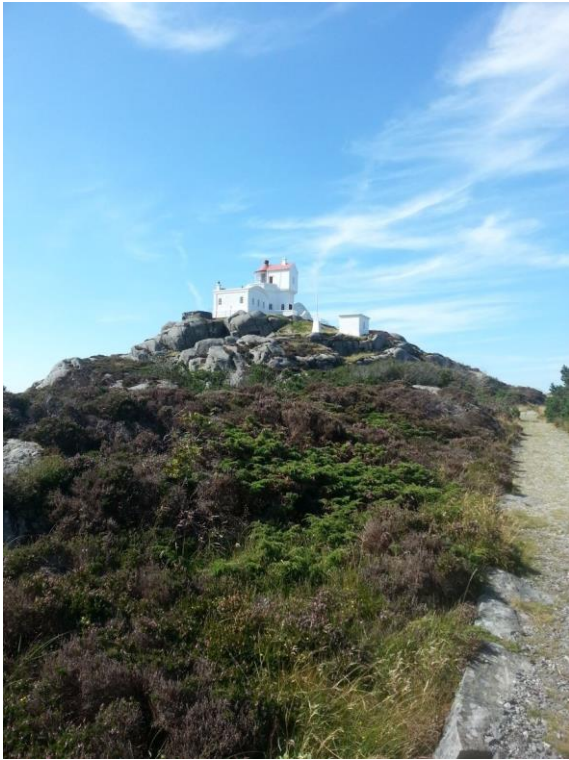
Kartutsnitt

Bildevedlegg

Karmøy kommune

Karmøy kommune, 26.08.2013 12:49

Kvartnes

Id	139
Navn	Kvartnes
Kommune	1149 - Karmøy
Tema	Kystkultur, fiskeri, handel og sjøfart, Industri og næring
Periode	1800-1999
Kilde	Kulturminneplan for Karmøy (temaplan, 2008), Kommunedelplan for kulturminner (2015), Reguleringsplan RL2017 (2005).
Vernestatus	Hensynssone (pbl), Kulturminneplan

Skildring

Kvartnes er et særegent kulturmiljø, med flere sjøhus som ligger på små holmer og nes ved innseilingen til Veavågen. De var i bruk i forbindelse med de rike sildefiskeriene til mottak, salting, tilvirking og distribusjon. Flere av sjøhusene har sildekum, og i enkelte er det etablert boligdel. Kombinert sjøhus og boligdel representerer en hustype og boform som tidligere var vanlig på Karmøy, men som det i dag finnes få bevarte eksempler på. Sjøhusene er oppført i perioden fra slutten av 1800-tallet og frem til midten av 1900-tallet. Sjøhusmiljøet bør også ses i sammenheng med den fiskerirelaterte virksomheten som skjedde i Vedavågen i første halvdel av 1900-tallet.

Omfang

Kulturmiljøet omfatter sjøhusbebyggelsen på Kvartnes og holmene rundt.

Regional interesse

Kvartnes er et særegent sjøhus- og sjøbruksmiljø i et kystlandskap med holmer og nes. Stedet hadde

en sentral rolle i de store sildefiskeriene fra slutten av 1800-tallet, spesielt før den storstilte havneutbyggingen som skjedde i løpet av 1900-tallet. Kvartnes er et sjeldent bygningsmiljø med høy kulturhistorisk verdi. Området har høy kunnskaps- og formidlingsverdi.

Sårbarhet og forvaltning

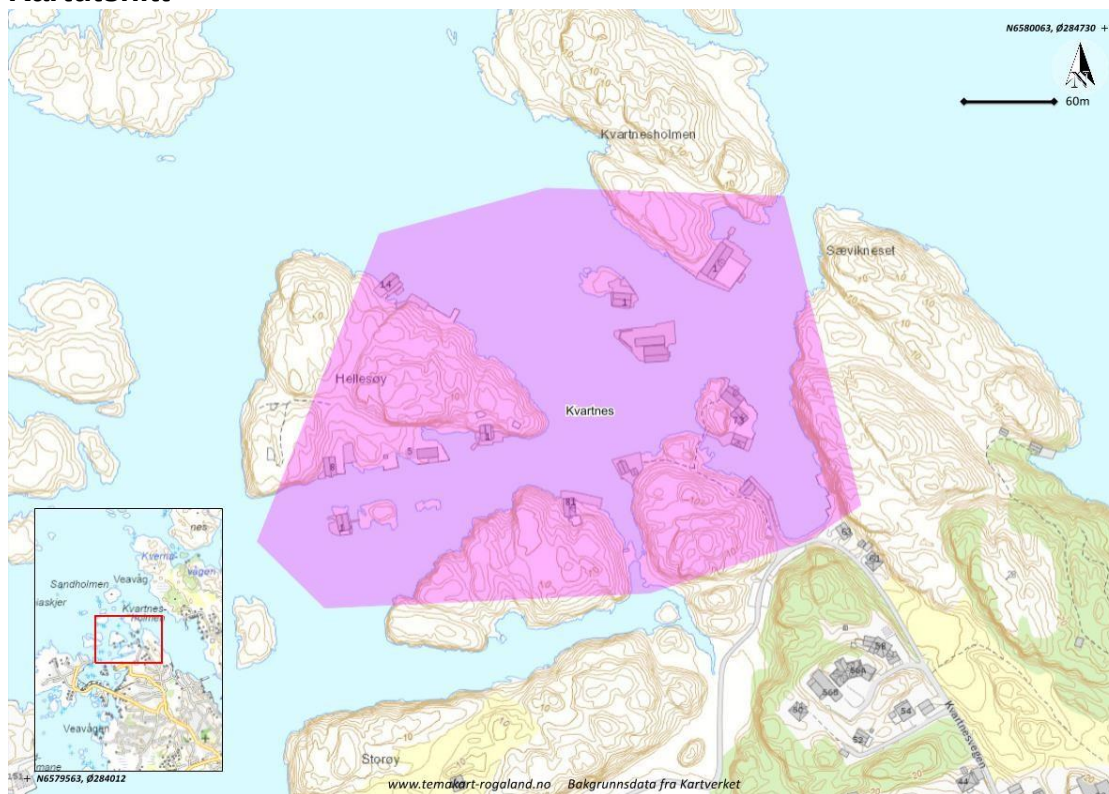
Flere av sjøhusene er den senere tid restaurert og tilrettelagt for ny bruk. Kulturminnene er sårbare for endring og kulturmiljøet er sårbart for større inngrep. I kulturmiljøet er enkelte sjøhus regulert med bevaringshensyn (RL2017, vedtatt 01.11.2005), og sjøhus på Kvartnes er også nevnt i både kommunens kulturminneplan fra 2008 (temaplan) og i kommunedelplan for kulturminner (vedtatt 10.02.2015). Området bør vurderes som ett samlet kulturmiljø i fremtidig planlegging, forvaltning og bruk.

Hovedbilde

Sjøhus ved Kvartnes

Kartutsnitt

Avgrensning pr. 28.10.2022

Bildevedlegg

Sjøhus ved Kvartnes

Sjøhus ved Kvartnes

Vedlegg til regionalplan for kulturmiljø
Sist endret 19.05.2023

Sjøhus ved Kvartnes

Syreneset fort

id	315
Navn	Syreneset fort
Kommune	1149 - Karmøy
Tema	Krig og konflikt
Periode	1940-1945
Kilde	Fylkesplan for kulturminner (1989), Kulturminneplan (temaplan 2008), Kommunedelplan for kulturminneplan (2015), "Syreneset Fort" av Else Jorunn Stava Knutsen og Thomas Skådel
Vernestatus	Kulturminneplan

Skildring

Byggingen av Syreneset fort ble påbegynt våren 1942 og det stod ferdig i mars 1943. Det var utstyrt med 5 12,2 cm kanoner med total skuddvidde på 21 000 meter. I tillegg hadde fortet to luftvernmaskinkanoner av typen 20 mm FLAK 30 (eller 38). Det var også lyskastere, lytteapparat og utstyr for nærforsvar av fortet.

Spesielt for Syreneset er mannskapsbrakkene av typen R 655, som ikke finnes noe annet sted i Norge. Det er usikkert hvor stor bemanning fortet hadde, men det er registrert 80 sengeplasser.

Fortet var aldri i kamp, men det ble brukt til øvelser.

Syrenes fort er et av de best bevarte tyske installasjonene på Karmøy. Fortet ligger i et kupert terreng ut mot havet. Området der fortet ligger er regulert til LNF område.

Regional interesse

Syreneset fort er et av de best bevarte tyske installasjonene fra 2. verdenskrig i Karmøy.

Mannskapsbunkerne av typen R 655 er de eneste av sitt slag i hele Norge. Store deler av fortet er godt bevart, har høy kunnskaps- og formidlingsverdi og ligger i et ellers uberørt kystlandskap. Kulturmiljøet har samlet vesentlig regional interesse.

Sårbarhet og forvaltning

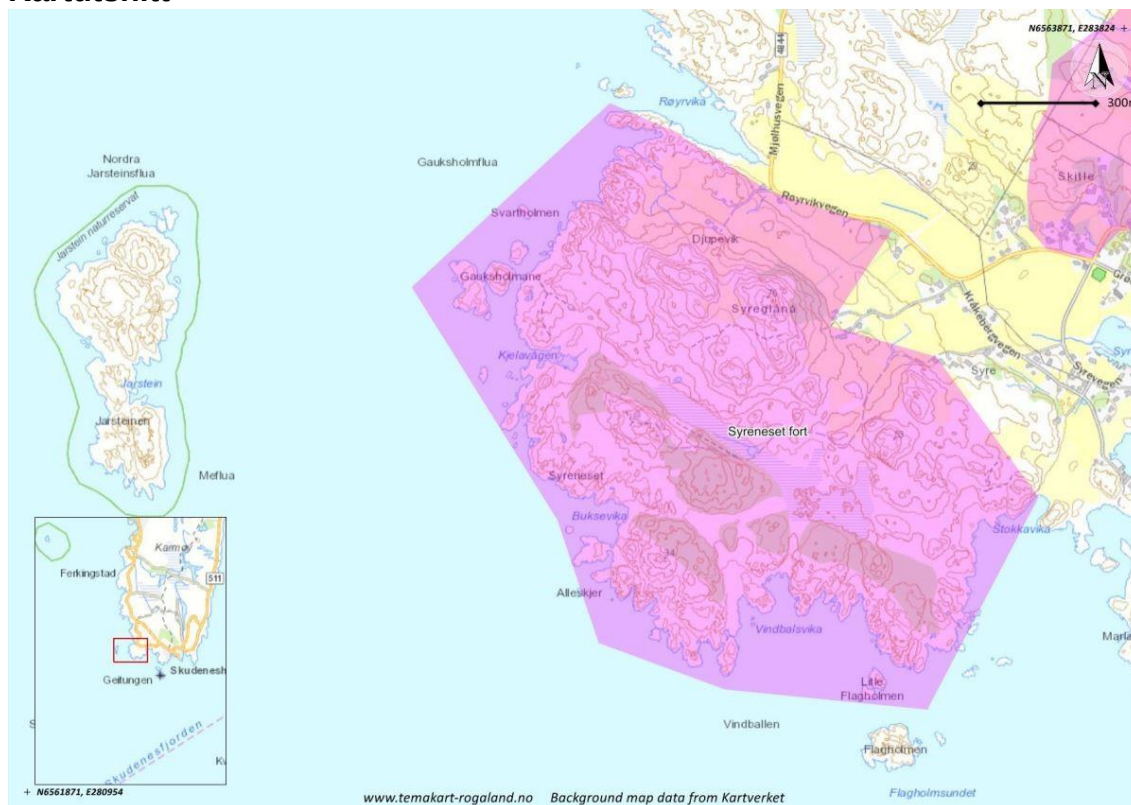
Syreneset fort har ikke formelt vern som kulturminne i dag. I kommunens kulturminneplan vurderes Syreneset fort som et festningsanlegg som bør bevares for fremtiden. Kulturmiljøet bør sikres med vernehensyn i kommunedelplan for kulturminner og/eller i kommuneplan.

Hovedbilde

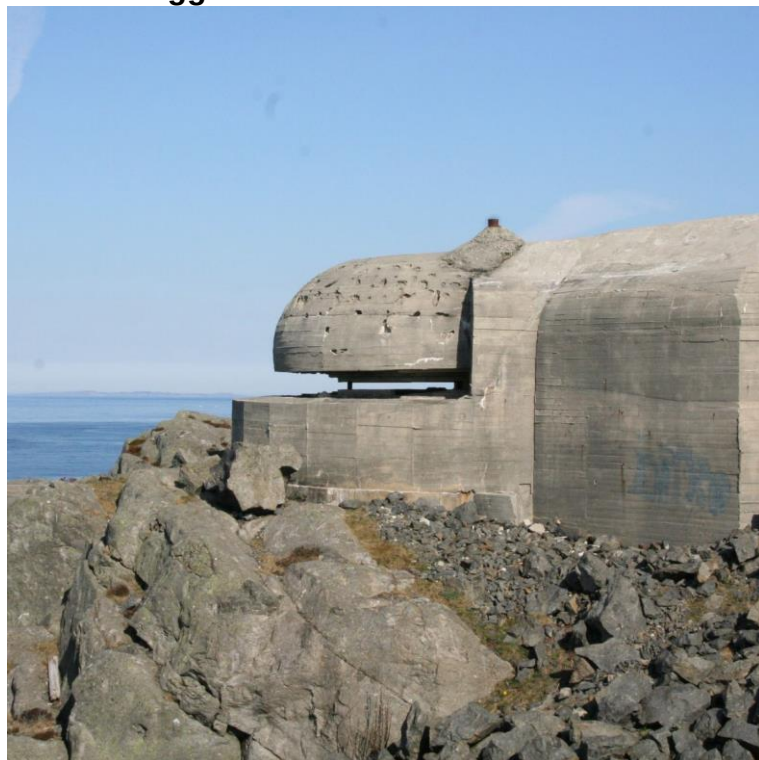
Karmøy kommune, 21.04.2008 17:29

Kartutsnitt

Avgrensning pr. 08.09.22

Bildevedlegg

Vedlegg til regionalplan for kulturmiljø
Sist endret 19.05.2023

Karmøy kommune, 21.04.2008 17:29